

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

II. Magnus Protestantium error; & ruinae ipsorum initium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

III. Protestantos ab Imperatore profugantur.

IV. Ipsi se ipsos conficiunt.

V. Mauricius Saxoniam invadit & occupat.

VI. Sed ea à Ioanne Friderico recuperatur.

I. **O**MNIUM animis in exitum hujus periculo-
si & ancipitis belli, à quo plerique tam sa-
lucem quam exitum Christianæ Reipublicæ de-
pendere existimabant, intentis, varia hominum
iudicia, vota & sermones circumferebantur, prout
quemque amor vel odium huius aut illius partis
stimulabat. Ceteri plerique orbis Christiani Prin-
cipes, ociosi spectatores esse malebant, Imperato-
rem interim desertum passum: quasi non Imperatoris
hæc sed Dei causa, & nihil ipsorum interesset. Pu-
dor sane erat spectare tum Lybiam & Schythiam po-
pulos auxilia Imperatori, Christianæ capiti Rei-
publicæ offerentes (nam & tres Tartarorum duces ad
Boristhenem fluvium habitantes ad Cæsarem pro-
fecti quatuor equitum millia; & rex Tunetanus
rotidem Arabum millia ei: auxilio promiserant,
quibus tamen ille uti noluit) Pudor, inquam, erat
videre tam remotas & à religione & orbe Chri-
stiano populos auxilia Imperatori ad hoc bellum
ultra spondentes, & Reges interim Christianos
complicatis manibus ociosos sedentes, & retia sua,
quod dicitur, servantes. Sed mihi crede non im-
pune hoc fuit: ut qui hæreseos flagellum etiam ipsi
bene postea senserint, & in eam multa quoque ipsi
statuerint exempla.

Summus Pontifex, animadvertens in hoc bel-
lo, in quo Dei potissimum causa agebatur, tem-
poralibus armis efficiendum, quod spiritualibus
perficere nequiverat, auxiliares copias Cæsari sum-
mis, in quibus peditum erant millia decem, & e-
quites levis armaturæ quingenti. His omnibus O-
stavianum Farnesium nepotem suum præfecit:
cui militabant magni nominis duces, à Vitellio-
rum, Sabellorum, Ursinorum, Palavicinorum, Pe-
tilianorum & alijs illustribus familijs. Nec profes-
sio contra infideles tantum, sed & contra hære-
ticos Ecclesiæ vires suas experiri licet. In Apoca-
lypsi dicitur terra (id est, temporalis potentia),
adiuvisse mulierem, scilicet Ecclesiam. Sic Leo Pon-
tifex Leonem Imperatorem contra Eutychianos,
& S. Gregorius Gennadium Africae Exarchum
contra Vandalos armavit. Sic Adrianus Papa
Caroli Magno armis contra Longobardos usus
est. Quod si rem exacte perpendere velimus, re-
periemus profecto ab hæreticis Christianæ Rei-

publicæ maiora pericula quam à paganis & Tur-
cis esse pertimescenda. Hi enim foris Ecclesiam
apertis oppugnant machinis; at illi tanquam in-
testini hostes, cuniculis rem agunt, & Ecclesiam
suis ipsius armis oppugnant. Nemo dubitare po-
test, inquit Sanctus Chrysostomus, (a) quin hære-
tici paganis sint deteriores; quum hi per ignorantiam
Deum blasphemant, at illi scienter veritatis vim faciunt.
Et Sanctus Augustinus, (b) multo peiorem esse, ait,
Fidei desertorem, qui quæ desertore postea oppugnator
factus sit, quam eum qui numquam deseruit quod num-
quam habuit. Sic ergo his causis motus Ponti-
fex Ecclesiæ contra hostes suos subveniendum,
& ingratos illos & rebelles filios, qui arma contra
Matrem suam sumperant, castiganda statuit.
Florentiæ quoque Dux Cosmus Medices, & Fer-
rariæ Dux Hercules unâ equitum aliquot tur-
mas miserunt. His omnibus collectis, Cæsar Ra-
tisbonam, atque inde Ingolstadtum petit, supremo
legato sibi constituto Ferdinando Toletano, Al-
bæ Duce. Protestantium quoque exercitus, nu-
mero confusus, diligenter progrediebatur, eo con-
silio ut Cæsarianos velut plagis implicarent, aut
castra ipsorum tormentis oppugnarent. Et quia
copijs prævalebant, superiores quoque locum
occuparunt, unde & castra sua Cæsaris castris op-
posuerunt.

II. Omnes à quibus hoc bellum particulariter
ita descriptum est, uno ore fatentur, magnum ini-
tium statim à Protestantibus errorem commissum,
unde etiam de exitu facilis coniectura fieri potue-
rit. Quamvis enim & viribus & loco superiores
essent, Cæsare tum ab equitatu parum instructo,
occasione tamen rei bene gerendæ uti nescive-
runt, quæ talis fuit, ut si Landgravij usi consilio ca-
stra Cæsaris, simpliciter tantum fossa tumultuario
opere munita, oppugnassent, Cæsarem procul du-
bio in magnas coniecturi fuerint difficultates: qui
quum eius diei fulmen & impetum sustinisset,
nocte sequenti castra ita communivit ut tempe-
statem omnem multo commodius deinde ferre
posset. Multum quoque animi hæc Protestantium
cunctatio Cæsari addidit, lenta & timida hostium,
ad manus venire non audientium, consilia inde
recte æstimanti. Eo die Cæsar fortissimi simul &
prudenterissimi Imperatoris functus est officio, dū
inter primos sese periculis obijciens, suo exemplo

a. Hom. 1. in Matth. S. Th. 2. 2. q. 10. art. 2. Lib. 2. de
cont. cap. 25.

omnes ad quamvis fortunā subeundam animabar. Eodem quoque die quis singulariter Cæsarem à Deo custoditum fuisse neget? circa quem complures quasi à lateribus ipsius abrepti, frequentibus hostium pilis percussi occiderunt: quarum vna quum ante pedes equi quo veheretur, concidisset, immota iacuit, non sine adspicientium pavore. Auila diuina manu retentam, eam & quasi ligatam scribit, quæ si vel paullulum resiliisset, certissimum vitæ periculum Cæsari fuerit allatura.

Cæsar per noctem illam & sequens biduum diligenter munitis castris, quum Ingolstadium quoque à tergo haberet, copias quas Comes Burenſis è Belgio adducebat, expectare ibi statuit. Ex erant equitum quatuor, & peditum decem millia. Et si vero à Protestantibus militares manus, nempe sex peditum signa, & mille ac ducenti equites, passim ad Rheni ripam erant dispositæ, quæ Comitum transitu prohiberent, frustra tamen hic fuit conatus. Saxo & Landgravius postquã tormentis in castra Cæsaris frustra fulminassent, & præclaram pugnandi occasionem amisissent (quem errorem Sleidanus & Protestantium calamitatis & victoriæ Cæsaris initium atque causam fuisse dicit) Burenſi obuiam proficisci, & ne cum Cæsare se coniungeret, prohibere decreuerunt, licet hoc alij dissuaderent, vt Sleidanus ait, neque hostem longius querendum esse dicerent, qui sub ipsorum oculis atque aspectu versaretur. Id compertum Cæsari Burenſi nunciari curat, qui ab itinere deflectens, periculum facile euitauit, & ad Ingolstadium Cæsari sese coniunxit ne vno quidem amisso. In his angustijs Cæsaris ab hostibus vndique, & quidem in regione parum sibi fauente, cincti parum abfuit quin nonnulli deposita quam hactenus simulauerant persona, apertè Protestantibus sese coniunxissent: è quorum numero inprimis fuit Elector Palatinus, qui quadringentos armatos Smalcaldicis auxilio misit. Vespere post acrem illam castrorum Cæsaris oppugnationem, Landgravius non procul à loco in quo tormenta collocata erant, cœnans, apprehenso poculo, Schertelino peditum ductori, *Age, inquit, propinemus omnibus ijs quibus hodie tormentorum nostrorum ius mortem attulerunt* Tum Schertelinus, *Equidem, ait, quam multi hodie nostrorum tormentorum iusibus interfecti sunt nescio; hoc vero scio, ex ijs qui viui manserunt, ne vnum quidem vel vnum pedem loco suo cessisse.*

III. Imperatoris exercitum novis copijs aucto, Protestantes quamvis adhuc numero superiores,

castris tamen & locis natura munitis atque impeditis sese continebant, Cæsar interim ipsis sese inspectantibus, pleraque oppida ad Danubij vtramque ripam sita capiente: quorum multa audito tantum Cæsaris aduentu deditionem fecerunt. Erat vero fluuius hic tantæ commoditatis, vt qui eum in potestate sua haberet, non minimū ad rei summam & plenam victoriam momentum obtinere putaretur. Castris ita vtrimque non procul à Donauerda positis, Dux Albanus per tubicinem Landgravius nunciari curat: *quid ita montes & colles insideat? cur non in planitiem descendat, & prælio contendat?* Landgravius e contra, *se sociosque fuisse per quinque dies medijs in campo ante Ingolstadium, & expectasse prælium, cur non confixerit? Se quidem vbi prælio dimicandum videbitur, occasione minime desuturum.* Non multo post tamen Cæsar & Albanus, cum paucis equitibus ad hostes longius, speculandi causa prouecti, in manifesto fuerunt discrimine, è quo tamen diuino beneficio elapsi, ad castra incolumes redierunt: Protestantibus interim & suas miseras, ob vastatas passim regiones deplorantibus, & ducum suorum cunctationem & ignauiam detestantibus. Conflit⁹ omnes, oppidorum occupationes & recuperationes, ceteraque huius belli minutatim persequi supersedeo, quod hæc ad institutum meum proprie non pertineant; & ab Auila & Sleidano, illo Catholicorum, hoc protestantium partibus adducto, articulatim & quasi dietim descripta existant.

IV. Protestantes seu Smalcaldici vbi & vrbes in contribuendis auxilijs remissius agere, nec eorum vllam spem è Gallia, Anglia, & Dania afferri, exercituum interim suum valde minui, Cæsarianum vero quotidie augeri, iamque hyemem etiam instare viderunt; Electoris Brandenburgici intercessione pacem tentarunt; sed quum eius conditiones duræ admodum viderentur, deductis in hyberna præsidijs, bellum ducere decreuerunt. Quare noctu collectis sarcinis, discedunt, & densæ nebulæ vsi beneficio quæ sub auroram inciderat, in locum tutum euadunt. Saxoniam versus instituto itinere, vt militem ibi recrearent, ac prope perditis rebus remedium aliquod afferrent, Cæsar vbi de discessu ipsorum competit, equites continuo emittit, qui de itinere cognoscant, deinde ipse quoque cū equitatu procedit: & quamvis Landgravius & iunior Saxonie Ducem esset assequutus, elabi tamen sibi passus est. Et si enim hi cum paucis